

Факультет будівництва, архітектури та дизайну
Кафедра охорони праці і навколишнього середовища

СИЛАБУС

навчальної дисципліни (обов'язкова)
**БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ
З ОСНОВАМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ**
Обсяг освітнього компоненту – 3 кредити ЄКТС

Освітня програма «Композиційні та порошкові матеріали, покриття»
першого рівня вищої освіти
Спеціальність – G8 «Матеріалознавство»

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Журавель Сергій Миколайович, ст. викладач

Контактна інформація:

- номер телефону: +380 987070336;
- e-mail: zhuravelsergey87@gmail.com;
- навчальний корпус №3, аудиторія 21

Консультації:

Згідно з графіком консультацій

ОПИС КУРСУ

Дисципліна «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» дає можливість оволодіти сукупністю загальних та професійних компетентностей з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу об'єктів господарювання в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

Змістовий модуль «Безпека життєдіяльності» призначений навчити ідентифікувати небезпечні й шкідливі фактори, забезпечувати безпечні умови життєдіяльності людей, проектувати нову техніку та технологічні процеси відповідно до вимог безпеки, прогнозувати можливу обстановку та приймати рішення в умовах надзвичайних ситуацій для захисту населення, персоналу об'єктів господарської діяльності, а також особистої безпеки від можливих наслідків надзвичайних ситуацій.

Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці.

З метою ефективності підготовки майбутніх фахівців в частині забезпечення безпеки праці запропоновано вивчення змістового модулю «Основи охорони праці».

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці»:

- набуття студентом знань, умінь, навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку;

- набуття знань, умінь, здатностей (компетентностей) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях;

- формування у студентів знань, умінь та навичок щодо забезпечення необхідного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях відповідно до майбутнього профілю роботи, галузевих норм і правил.

2. Компетентності та результати навчання:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми пов'язані з розробкою, застосуванням, виробництвом та випробуванням металевих, неметалевих та композиційних матеріалів та виробів на їх основі, у професійній діяльності та у процесі навчання з урахуванням проблем безпекових питань, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- КЗ.02 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

- КЗ.03 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

- КЗ.04 – здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

- КЗ.12 – прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК.11 – здатність організовувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці.

Очікувані програмні результати навчання:

- ПРН5 – визначати екологічно небезпечні та шкідливі фактори професійної діяльності шляхом попереднього аналізу та корегувати зміст діяльності з метою попередження негативного впливу на навколишнє середовище;

- ПРН6 – дотримуватися вимог галузевих нормативних документів;

- ПРН8 – уміти застосовувати свої знання для вирішення проблем в новому або незнайомому середовищі;

- ПРН18 – виявляти, формулювати і вирішувати матеріалознавчі завдання відповідно до спеціальності; розуміти важливість нетехнічних (здоров'я і безпека, охорона навколишнього середовища, промисловість) обмежень.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення дисципліни базується на інтеграції теоретичних і практичних знань, отриманих раніше в закладах середньої освіти та курсі загальної підготовки ЗВО (природознавство, фізика, хімія, математика, біологія, філософія, валеологія, медицина, психологія, економіка, право, трудове навчання та ін.). Складовими безпеки життєдіяльності є гуманітарні, природничі, інженерні науки, а також науки про людину і суспільство. Безпека життєдіяльності об'єднує ряд питань з безпеки праці, промислової екології, безпеки систем, ергономіки, цивільного захисту тощо, і є пререквізитом для вивчення основ охорони праці.

ПЕРЕЛІК ТЕМ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Для студентів денної форми навчання

Теми лекцій, год	Теми лабораторних/практичних робіт або семінарів, год
Змістовий модуль 1 – «Безпека життєдіяльності»	
Категорії та поняття в безпеці життєдіяльності, таксономія небезпек (2 год)	Оцінка індивідуальних якостей особистості, що впливають на психологію безпеки людини (2 год)
Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій (2 год)	Основи надання домедичної допомоги при невідкладних станах (4 год)
Класифікація надзвичайних ситуацій на території України (2 год)	Дослідження опору тіла людини електричному струму (2 год)
Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах (1 год)	
Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки (1 год)	
Змістовий модуль 2 – «Основи охорони праці»	
Правові та організаційні основи охорони праці. Соціальний захист потерпілих на виробництві (1 год)	Дослідження штучного освітлення робочих місць у приміщенні (2 год)
Державне управління охороною праці,	Вимірювання параметрів шуму і

державний нагляд та громадський контроль за охороною праці. Навчання з питань охорони праці (2 год)	дослідження звукоізолюючої спроможності акустичного екрану (2 год)
Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (2 год)	Організація оптимального теплового режиму в адміністративних та побутових приміщеннях методом кондиціювання (2 год)
Профілактика травматизму та професійних захворювань (1 год)	Дослідження природної освітленості виробничих приміщень (2 год)
Основи виробничої безпеки. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека (1 год)	
Основи пожежної безпеки на виробничих об'єктах (1 год)	

Для студентів заочної форми навчання

Теми лекцій, год	Теми лабораторних/практичних робіт або семінарів, год
Змістовий модуль 1 – «Безпека життєдіяльності»	
Категорії та поняття в безпеці життєдіяльності, таксономія небезпек (1 год)	Оцінка індивідуальних якостей особистості, що впливають на психологію безпеки людини (2 год)
Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій (1 год)	
Змістовий модуль 2 – «Основи охорони праці»	
Правові та організаційні основи охорони праці. Соціальний захист потерпілих на виробництві (1 год)	
Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (1 год)	

САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота включає вивчення тем змістових модулів та отримання індивідуального завдання (реферат, презентація).

Перелік тем для самостійної роботи (денне відділення):

1. Стисла характеристика середовища життєдіяльності людини.
2. Проблема реалізації сталого розвитку в Україні.
3. Сучасне урбанізоване середовище.
4. Організація життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
5. Вплив технологічної діяльності на довкілля та здоров'я людини.
6. Техногенні небезпеки та їх вплив на життєдіяльність людини.
7. Сучасний стан щодо пожежної безпеки в Україні та світі.
8. Теоретичні основи процесу горіння.
9. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки.
10. Атмосфера, літосфера, гідросфера та здоров'я людини.
11. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
12. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини.
13. Глобальні проблеми людства.
14. Інформування працівників про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій.
15. Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
16. Підготовка населення до дій у надзвичайних ситуаціях.
17. Міжнародне співробітництво у галузі охорони праці.
18. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція і повноваження.
19. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь.
20. Методи аналізу виробничого травматизму та профзахворюваності.
21. Атестація робочих місць за умовами праці.
22. Вплив параметрів мікроклімату на організм людини.
23. Призначення та класифікація систем вентиляції. Кондиціонування повітря.
24. Значення освітлення для успішної трудової діяльності та основні вимоги до виробничого освітлення.
25. Вплив шуму на організм людини. Нормування та вимірювання шуму.
26. Вплив електричного струму на організм людини.
27. Вплив електромагнітного поля на стан людини.

Перелік тем для самостійної роботи (заочне відділення):

1. Стисла характеристика середовища життєдіяльності людини.
2. Вплив шкідливих звичок на життєдіяльність людини.
4. Сучасне урбанізоване середовище.
5. Надзвичайні ситуації природного, техногенного, соціально-політичного походження.
6. Проблема реалізації сталого розвитку в Україні.
7. Організація життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
8. Вплив технологічної діяльності на довкілля та здоров'я людини.
9. Аварії на гідротехнічних спорудах та їх наслідки.
10. Техногенні небезпеки та їх вплив на життєдіяльність людини.
11. Сучасний стан щодо пожежної безпеки в Україні та світі.
12. Теоретичні основи процесу горіння.
13. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки.
14. Дії населення і правила поведінки при аваріях на АЕС.
15. Класифікація об'єктів за їхньою пожеже-вибухонебезпекою.
16. Транспортування небезпечних вантажів.
17. Отруйні речовини (загальна характеристика).

18. Атмосфера, літосфера, гідросфера та здоров'я людини.
19. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
20. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини.
21. Глобальні проблеми людства.
22. Інформування працівників про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій.
23. Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
24. Підготовка населення до дій у надзвичайних ситуаціях.
25. Відповідальність за порушення законодавства з охорони праці.
26. Міжнародне співробітництво у галузі охорони праці.
27. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція і повноваження.
28. Організація охорони праці на виробництві. Обов'язки роботодавців і працівників щодо виконання вимог охорони праці.
29. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруень.
30. Методи аналізу виробничого травматизму та профзахворюваності.
31. Атестація робочих місць за умовами праці.
32. Вплив параметрів мікроклімату на організм людини.
33. Призначення та класифікація систем вентиляції. Кондиціонування повітря.
34. Значення освітлення для успішної трудової діяльності та основні вимоги до виробничого освітлення.
35. Вплив шуму на організм людини. Нормування та вимірювання шуму.
36. Вплив електричного струму на організм людини.
37. Вплив електромагнітного поля на стан людини.

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ДЖЕРЕЛА

1. Запорожець О. І. Основи охорони праці : підручник / О.І. Запорожець. – К. : Центр учбової літератури, 2020. – 264 с. – ISBN : 978-617-673-423-9.
2. Желібо Є. П., Сагайдак І. С. Безпека життєдіяльності : навч. посібник / Є. П. Желібо, І. С. Сагайдак. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 256 с.
3. Лазуткін М. І., Слинько Г. І., Журавель М. О., Журавель С. М. Термінологічний словник з охорони праці, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності : навч. посіб. для студентів усіх спеціальностей та форм навчання : 3-тє вид., доп. [Електронний ресурс] / Укл. : М. І. Лазуткін, Г. І. Слинько, М. О. Журавель, С. М. Журавель. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 212 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7209>
4. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Оцінка індивідуальних якостей особистості, що впливають на психологію безпеки людини» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» : для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл.: О. В. Коробко, Ю. І. Троян. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 20 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7284>
5. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Основи надання домедичної допомоги при невідкладних станах» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» : для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл. : А. С. Петрищев, С. М. Журавель, М. О. Журавель, В. Т. Рубан – Запоріжжя : Каф. ОП і НС. НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 52 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/9824>
6. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження опору тіла людини електричному струму» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці» : для студентів усіх спеціальностей та форм

навчання. / Укл. : М. О. Журавель, С. М. Журавель, А. С. Петрищев – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2024. – 19 с. – URI : <https://eir.zp.edu.ua/handle/123456789/15259>

7. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження штучного освітлення робочих місць у приміщенні» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. : Ю. В. Якімцов, А. О. Писарський, Ю. І. Троян. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 14 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7283>

8. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Вимірювання параметрів шуму і дослідження звукоізолюючої спроможності акустичного екрану» з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Технології здоров'я збереження та безпека на виробництві», «Безпека людини в системі «людина-життєве середовище» з основами виробничих взаємовідносин», «Безпека існування людини в навколишньому середовищі та охорона праці» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. А. С. Петрищев, В. І. Шмирко, С. М. Журавель. – Запоріжжя : Каф. ОП і НС, НУ «Запорізька політехніка», 2025. – 17 с. – URI : <https://eir.zp.edu.ua/handle/123456789/21857>

9. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Організація оптимального теплового режиму в адміністративних та побутових приміщеннях методом кондиціювання» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. О.Л. Скуйбіда, О.В. Нестеров, Ю.І. Троян: – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2025. – 18 с. – URI : <https://eir.zp.edu.ua/handle/123456789/21795>

10. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження природної освітленості виробничих приміщень» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл.: Ю. В. Якімцов, Ю. І. Троян. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 16 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7282>

11. Методичні вказівки до самостійної роботи під час дистанційного навчання з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» : для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. : О.Л. Скуйбіда – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 34 с. – <http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/7948/1/M08161.pdf>.

12. Мельник К. Ю. Проблеми вдосконалення національного законодавства про охорону праці // Право і безпека. – 2022. – № 2 (85). – С. 158–168. – URI: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/d3d24b92-cce9-44b0-bdb7-2a4d86d7d541/download>.

13. Бужанська М. В. Актуальні проблеми безпеки праці під час воєнного стану в Україні / М. В. Бужанська // Вісник ХНТУ. – 2023. – № 4 (87). – С. 414–418. – DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2023.4.54>

14. Марченко К. М., Оришака О. В. Інформаційна безпека життєдіяльності людини і суспільства в умовах війни // Центральнoукраїнський науковий вісник. Технічні науки : зб. наук. пр. – Кропивницький : ЦНТУ, 2023. – Вип. 7 (38). – Ч. 1. – С. 16–21. – DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.7\(38\).1.16-21](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.7(38).1.16-21)

15. Скуйбіда О.Л. Стан, проблеми та перспективи моніторингу атмосферного повітря зони «Запорізька» та агломерації «Запоріжжя» / О.Л. Скуйбіда // Екологічні науки. – 2022. – № 44. – С. 43-47.

16. Лазуткін М. І., Журавель С. М., Журавель М. О. Рекомендації студентам щодо поліпшення умов праці при використанні комп'ютерної техніки та технологій / М. І. Лазуткін, С. М. Журавель, М. О. Журавель // Молодий вчений. – 2021. – № 2(90). – С. 118-120.

17. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник [та ін.]; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. – Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с. – URL: <https://dspace.khadi.kharkov.ua/handle/123456789/4555>

18. Офіційний вебпортал парламенту України [Електронний ресурс]. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

19. Офіційний веб-сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.dsns.gov.ua/>

20. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]: / Державна служба України з питань праці (Держпраці). – URL: <http://dsp.gov.ua/>

ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка якості засвоєння навчальної програми з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» включає поточний контроль успішності засвоєння матеріалів та складання диференційованого заліку. Для денної форми навчання поточний контроль передбачає контроль засвоєння теоретичних матеріалів, проведення лабораторних занять, двох письмових модульних контрольних робіт у формі тестів. Для заочної форми навчання поточний контроль передбачає проведення лабораторних занять та двох письмових контрольних робіт.

До диференційованого заліку допускаються студенти, які виконали у повному обсязі усі види навчальних завдань (лабораторні роботи, контрольні роботи), які вони мали виконати під час відпрацювання навчального матеріалу. Успішність засвоєння дисципліни визначається за допомогою рейтингової системи оцінювання. Підсумкова оцінка якості засвоєння навчальної програми визначається за результатами диференційованого заліку, якій проводиться письмово у формі тестів в два етапи: перший – за матеріалами змістового модулю «Безпека життєдіяльності» і другий, за матеріалами другого змістового модулю «Основи охорони праці», як середня. Студент, який на протязі семестру до проведення підсумкового контролю проявив старанність у засвоєнні теоретичного матеріалу, своєчасно виконав та звітував з лабораторних занять (60 балів і вище) може отримати відповідну позитивну підсумкову оцінку без складання підсумкового диференційованого заліку, за результатами поточного контролю.

Розподіл балів, які отримують студенти										Оцінка (середня)	
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											
Змістовий модуль № 1					Змістовий модуль № 2					зараховано (100)	
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5		T6
10	10	10	5	5	10	10	10	10	10		10

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Вимоги при вивченні навчальної дисципліни полягають у відвідуванні навчальних занять, систематичному вивченні наданих матеріалів, сумлінній самостійній роботі та своєчасному виконанні контрольних заходів, дотриманні норм академічної доброчесності. При вивченні дисципліни «Безпека

життєдіяльності з основами охорони праці» політика дотримання академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Національного університету «Запорізька політехніка»
https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N253_vid_29.06.21.pdf

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДЛЯ РОБОТИ НА КУРСІ

Для доступу до навчально-методичних розробок з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» необхідно мати особистий доступ до університетської навчальної платформи *Moodle*.

